

MAHPUSLARIN ISLAHI İÇİN ASGARİ STANDART KURALLAR

1955'te Cenevre'de toplanan Suçların Önlenmesi ve Suçluların İslahı üzerine Birinci Birleşmiş Milletler Konferansı tarafından kabul edilmiş, ve Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından 31 Temmuz 1957 tarihli ve 663 C (XXIV) sayılı ile 13 Mayıs 1977 tarihli ve 2076 (LXII) sayılı Kararlarıyla onaylanmıştır.

İLK TESPİTLER

1. Aşağıdaki kurallar, cezaevi sistemi için ayrıntılı bir model tanımlama niyeti taşımamaktadır. Bu kurallar sadece, çağdaş düşüncenin genel kabullerine ve günümüze en uygun düşen sistemlerin temel unsurlarına dayanarak, mahpusların ıslahında ve cezaevlerinin idaresinde genellikle kabul görmüş, geçerli prensipleri ve uygulamaları göstermektedir.

2. Yeryüzündeki hukuki, sosyal, ekonomik ve coğrafi şartların büyük değişiklik gösterdiği göz önünde tutulduğunda, bu kuralların tamamının her yerde ve her zaman uygulanma imkanı bulunmadığı açıktır. Ancak, Birleşmiş Milletler tarafından gerekli oldukları kabul edilen asgari şartları bir bütün olarak ifade ettiği düşünülen bu kurallar, uygulama sürecinde ortaya çıkan pratik güçlükleri yenmek için sürekli bir çabanın harekete geçirilmesine yardım ederler.

3. Bu kurallar öte yandan, fikirlerin sürekli geliştiği bir alanı düzenlemektedir. Bu kurallar, prensiplerle uyum içinde bulunan tecrübeleri ve uygulamaları kaldırmak istememekte, bu kuralların metninden bir bütün olarak çıkan amaçları daha ileriye götürmek istemektedir. Hapishane merkez yönetimlerini bu kuralların ruhuna uygun davranmak kaydıyla kuralların metninden ayrılabilirler.

4. (1) Birinci Bölüm, kurumların genel idaresini düzenlemektedir; bu bölüm, hukuki ve cezai bir nedenle, tutuklu veya mahkum olan, ve bir yargıcın karar verdiği “güvenlik tedbirlerine” veya iyileştirici tedbirlere tabi tutulan her kategorideki mahpuslara uygulanır.

(2) İkinci Bölüm, her bir kısımda ele alınan özel kategorilere uygulanabilir nitelikteki kuralları içermektedir. Bununla beraber, hükümlülere uygulanabilen A kısmındaki kurallar, B, C ve D kısımlarını düzenleyen kurallara aykırı olmamak ve bu kısımlardaki mahpusların yararına olmak koşuluyla, bu kısımlardaki mahpuslara da uygulanır.

5. (1) Bu kurallar, Borstal kurumları veya ıslah edici okullar gibi gençler için ayrılmış kurumların idaresini düzenlemeyi istememektedir. Ancak genel olarak Birinci Bölüm, bu kurumlara da aynı ölçüde uygulanır.

(2) Genç mahpuslar kategorisi, en azından, küçükler için mahkemelerin yargı yetkisine tabi olan bütün gençleri kapsar. Bu gençler, kural olarak hapis cezasına mahkum edilmezler.

BÖLÜM I : GENEL UYGULAMA KURALLARI

Temel Prensipler

6. (1) Aşağıdaki kurallar taraf gözetmeden uygulanır. Kuralların uygulanmasında ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir fikir, ulusal veya toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer bir statü gibi sebeplerle ayrımcılık yapılamaz.

(2) Öte yandan, mahpusların mensubu oldukları dinsel inançlara ve ahlaki ilkelere saygı gösterilmesi zorunludur.

Kayıt

7. (1) Kişilerin hapsedildikleri her yerde, gelen her mahpusun girişinin yazıldığı sayfaları numaralı bir kayıt defteri bulunur. Bu deftere şunlar yazılır:

- a) Gelen kişinin kimliği ile ilgili bilgiler,
- b) Kişi hakkındaki kararın sebepleri ve bu kararı veren makam;
- c) Kuruma girişin yapıldığı ve salıverileceği gün ve saat.

(2) Hakkında geçerli bir karar bulunmayan ve hakkındaki karar önceden kayda geçmeyen bir kimse, her hangi bir kuruma alınmaz.

Kategorilere ayırma

8. Cinsiyetleri, yaşları, ceza sicilleri, tutulmalarının hukuki nedenleri ve kendilerine uygulanacak rejimin gerekleri dikkate alınarak farklı kategorilere ayrılan mahpuslar, ayrı kurumlarda veya bu kurumların ayrı bölümlerinde tutulurlar. Buna nedenle,

a) Erkekler ve kadınlar mümkün olduğu kadar ayrı kurumlarda tutulurlar; hem erkekleri hem de kadınları barındıran kurumlarda kadınlara tamamıyla ayrı yerler tahsis edilir;

b) Tutuklu mahpuslar, hükümlü mahpuslardan ayrı mekanlarda tutulurlar;

c) Borç yüzünden veya diğer bir hukuki sebeple hapsedilenler ile cezai bir fiil nedeni ile hapsedilenler ayrı yerlerde tutulurlar;

d) Genç mahpuslar yetişkin mahpuslardan ayrı yerde tutulurlar.

Kalacak Yer

9. (1) Mahpusların uyuyacakları yerler, tek kişilik küçük bir yer veya oda ise, her mahpus gece tek başına bu odada kalır. Geçici kalabalıklık gibi özel nedenlerle haphişane merkez idaresinin bu kurala istisna getirmesi gerektiğinde bile, iki mahpusun küçük bir yerde veya odada bir arada tutulması uygun değildir.

(2) Koğuş sisteminin uygulandığı yerlerde, aynı koğuşa bu şartlar altında birbirleri ile uyuşabilecek kişiler dikkatle seçilerek yerleştirilir. Kurumun özelliği dikkate alınarak, düzenli biçimde gece denetimleri yapılır.

10. Mahpuslara kalmaları için ayrılan bütün yerlerde, ve özellikle uyumak için kaldıkları yerlerde, iklim şartlarına ve ayrıca metreküpteki hava miktarına, asgari metrekare alana, ışıklandırmaya, ısıtmaya ve havalandırmaya gerekli özen gösterilerek, sağlık için gerekli bütün gerekler karşılanır.

11. Mahpusların yaşamaları ve çalışmaları istenen yerlerde,

a) Pencereler, mahpusun gün ışığında okuyabilmesine veya çalışabilmesine imkan verecek yeterli büyüklükte, ve havalandırma tertibatı yapılmış olsa da, temiz havanın girebileceği bir biçimde yapılmış olur.

b) Mahpusun okuma veya çalışması için, görme yeteneğine zarar vermeyecek ölçüde yeterli aydınlatma sağlanır.

12. Her mahpusun doğal ihtiyaçlarını karşılayabileceği ölçüde yeterli sıhhi tesis bulunur ve bu tesisler temiz ve bakımlı tutulur.

13. Her mahpusun yararlanabileceği yeterli banyo ve duş tesisi bulunur. Mahpusların iklim şartlarına uygun bir ısıda, mevsimlere ve coğrafi bölgeye göre genel hijyenik koşullar için gerekli aralıklarda, ılık bir iklim varsa haftada en az bir kez banyo veya duş almalarına imkan verilir.

14. Kurumun mahpuslar tarafından düzenli olarak kullanılan yerleri, her zaman titizlikle temiz olarak tutulur ve temizliği korunur.

Kişisel temizlik

15. Mahpusların kendilerini temiz tutmaları istenir ve bu amaçla kendilerine sağlıkları ve temizlikleri için gerekli su ve tuvalet malzemesi sağlanır.

16. Mahpusların özsaygılarına uygun bir dış görünümü sürdürebilmeleri amacıyla, saç ve sakalların uygun şekilde bakımı için gerekli araçlar sağlanır, ve erkeklerin düzenli olarak tıraş olmalarına imkan verilir.

Giysi ve yatak

17. (1) Şahsi elbisesini giymesine izin verilmeyen her mahpusa, iklim şartlarına uygun ve kendisinin sağlığını koruyacak türden giysiler verilir. Mahpuslara hiç bir biçimde onur kırıcı veya aşağılayıcı giysi giydirilmez.

(2) Bütün giysiler temiz olur ve giysiler uygun şartlarda tutulur. İç çamaşırlar hijyenik şartların gerektirdiği sıklıkta değiştirilir ve yıkanır.

(3) Bir mahpusun kurumun dışına çıkmasına izin verildiği istisnai hallerde, mahpusun kendi giysilerini veya mahpus olduğunu fark ettirmeyecek giysiler giymesine izin verilir.

18. Mahpusların kurum içinde kendi giysilerini giymelerine izin verilmesi halinde, kuruma girişleri sırasında temiz ve kullanıma uygun olmasını sağlamak için gerekli düzenlemeler yapılır.

19. Her mahpusa, yerel ve ulusal standartlara uygun olan ve verildiği anda temiz bulunan, iyi korunan ve temizliğin sağlanmasına yetecek sıklıkta değiştirilen tek kişilik ve yeterli büyüklükte bir yatak sağlanır.

Yiyecek

20. (1) Kurum idaresi tarafından her mahpusa sağlık ve kuvvet için yeterli ölçüde besin değerine sahip olan, iyi hazırlanan ve uygun saatlerde servisi yapılan yemek verilir.

(2) Her mahpusun ihtiyacı olduğu her an içebileceği içme suyu bulundurulur.

Beden eğitimi ve spor

21. (1) Dışarıda çalıştırılmayan her mahpusun, hava koşulları müsaade ettiği zaman günde en az bir saat açık havada uygun bir biçimde beden eğitimi yapmasına imkan verilir.

(2) Genç mahpuslara ve fizik durumu itibariyle uygun olan diğer mahpuslara, egzersiz süreleri içinde fiziksel eğitim ile eğlenmeleri için eğitim verilir. Bunun için kendilerine yer, tesis ve araç sağlanır.

Sağlık hizmetleri

22. (1) Her kurumda, psikiyatriden de anlayan en az bir nitelikli sağlık görevlisi hizmet verir. Kurumdaki sağlık hizmetleri, toplumun veya ulusun genel sağlık yönetimiyle yakın ilişki içinde düzenlenir. Kurumdaki sağlık hizmetleri, psikiyatrik vakalarda teşhisi ve gerektiğinde ruh sağlığındaki normal dışı olan halleri tedavi etmeye imkan verecek şekilde düzenlenir.

(2) Durumu özel bir tedaviyi gerektiren mahpuslar, uzman kurumlara veya sivil hastanelere sevk edilirler. Hastane hizmetlerinin kurum içinde verilmesi halinde, bu kurumların araçları, donanımları ve ilaç stoklarının hasta mahpusların tıbbi bakım ve tedavilerini karşılayabilecek uygunlukta olur ve buralarda bu işe uygun eğitim görmüş görevliler bulunur.

(3) Her mahpusa, nitelikli bir dışının hizmetinden yararlanma imkanı verilir.

23. (1) Kadın mahpusların tutulduğu kurumlarda doğum öncesi ve doğum sonrası her türlü bakım ve tedavi için özel bir yer bulunur. İmkan bulunan yerlerde, çocukların kurum dışında bir hastanede doğmaları için gerekli düzenlemeler yapılır. Bir bebek hapisanede doğmuş ise, hapisanede doğduğu doğum belgesine işlenmez.

(2) Bebeklerin anneleri ile birlikte kalmalarına izin verilen kurumlarda, bebeklerin annelerinin bakımı altında olmadığı zamanlarda bırakılabilecekleri ve nitelikli kişiler tarafından hizmet verilen bir kreş sağlanır.

24. Sağlık görevlisi, mahpusların özellikle fiziksel ve ruhsal hastalıklarını teşhis etmek ve gerekli bütün önlemleri almak, bulaşıcı hastalık taşıdığından kuşkulandığı mahpusu diğerlerinden ayırmak, rehabilitasyonu önleyebilecek fiziksel ve ruhsal kusurları not etmek ve her birinin fiziksel çalışma kapasitesini tespit etmek amacıyla, her mahpusun kuruma girişinden sonra en kısa sürede ve daha sonra gerektiği her zaman mahpusu görür ve muayene eder.

25. (1) Sağlık görevlisi, mahpusların fiziksel ve ruhsal sağlıklarının bakımını yapar ve bütün hasta mahpusları, hastalıktan şikayet edenleri ve sağlığı bakımından özel olarak dikkat çekenleri her gün görür.

(2) Sağlık görevlisi, bir mahpusun fiziksel veya ruhsal sağlığının bozulmuş olmasını ve mahpusun sağlığının mahpusluğun devamı veya mahpusluk şartlarından biri nedeniyle kötü biçimde etkilenmiş olmasını kurum yöneticisine bildirir.

26. (1) Sağlık görevlisi, aşağıdaki konularda düzenli olarak denetim yapar ve yöneticiye tavsiyelerde bulunur:

- a) Yiyeceklerin kalitesi, niceliği, hazırlanması ve servisi;
- b) Kurumun ve mahpusların hijyenik şartları ve temizliği;
- c) Kurumun temizliği ısınması, aydınlatılması ve havalandırılması;
- d) Mahpusların giysilerinin ve yatacak yerlerinin uygunluğu ve temizliği;
- e) Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinden sorumlu bir teknik personelin bulunmaması halinde, beden eğitimi ve sporla ilgili kurallara uyulması.

(2) Kurum yöneticisi, sağlık görevlisinin 25 (2) ve 26. Kurallara göre sunduğu raporları ve tavsiyeleri dikkate alır; yapılan tavsiyelere yöneticinin de katılması halinde, bu tavsiyeleri uygulamak için acil tedbirler alınır; eğer alınacak tedbirler yöneticinin yetkisine girmiyorsa veya yönetici yapılan bu tavsiyelere katılmıyorsa, hemen kendi raporunu ve sağlık görevlisinin yaptığı tavsiyeyi daha yüksek makamlara sunar.

Disiplin ve cezalandırma

27. Disiplin ve düzen, sebatla sürdürülür; ancak hapis hane güvenliği ve topluluk yaşamının huzuru için gerekli olandan daha fazla kısıtlama yapılamaz.

28. (1) Hiç bir mahpus, disiplin gerekçesiyle kurum hizmetlerinde çalıştırılmaz.

(2) Ancak bu kural, uygulanacak rejimin amacı bakımından mahpuslardan oluşturulan gruplara, denetim altında belirli sosyal, eğitimsel ve sportif faaliyetler ve işlerin yaptırıldığı öz yönetime dayanan sistemlerin gereği gibi yürütülmesini engellemez.

29. Aşağıdaki konular ancak yasayla veya yetkili idari makamların yaptığı düzenlemelerle tespit edilir:

- a) Disiplin suçu oluşturan eylemler;
- b) Uygulanabilecek cezaların türleri ve süreleri;
- c) Bu tür cezaları vermeye yetkili makam.

30. (1) Hiç bir mahpus yasada veya tüzükte öngörülmeden bir ceza ile cezalandırılmaz; bir mahpusa aynı suçtan ötürü iki kez ceza verilemez.

(2) Bir mahpus, hakkında isnat edilen suç ile ilgili olarak bilgilendirilmedikçe ve kendisine savunma imkanı tanınmadıkça cezalandırılmaz. Yetkili makam, olay hakkında tam bir inceleme yapar.

(3) Gerekli ve mümkün olduğu zaman, mahpusun savunmasını çevirmen aracılığıyla yapmasına izin verilir.

31. Disiplin suçları bakımından bedensel ceza, karanlık bir hücreye konulma ve her türlü zalimane, insanlıkdışı ve onur kırıcı ceza verilmesi tamamıyla yasaktır.

32. (1) Sağlık görevlisi mahpusu muayene etmeden ve kendisine dar bir yere kapatma veya yiyecek azaltma cezalarının uygulanabileceği konusunda yazılı bir izin vermeden, böyle bir ceza uygulanamaz.

(2) Mahpusun fiziksel veya ruhsal sağlığına zarar verebilecek başka bir ceza için de aynı kural uygulanır. Hiç bir durumda, 31. Kuraldaki prensibe aykırı olan veya bu kuraldan uzaklaşan bir ceza verilemez.

(3) Sağlık görevlisi bu tür cezayı çekmekte olan mahpusları her gün ziyaret eder; sağlık görevlisi, mahpusun fiziksel ve ruhsal sağlığı bakımından bu cezanın sona erdirilmesini veya değiştirilmesini gerekli görmesi halinde, durumu kurum yöneticisine tavsiye eder.

Kısıtlama araçları

33. Kelepçe, zincir, demir ve dar gömlek gibi kısıtlama araçları, bir cezalandırma vasıtası olarak hiç bir zaman kullanılamaz. Ayrıca zincir ve demir kısıtlamak için kullanılamaz. Aşağıdaki haller dışında, diğer kısıtlama araçları da kullanılamaz:

a) Mahpusun yargısal veya idari bir makam önüne getirildiği zaman çıkarılması koşuluyla, nakil sırasında kaçmasına karşı bir önlem olarak kullanılması;

b) Sağlık görevlisinin talimatıyla sağlık sebepleriyle;

c) Kullanılan diğer yöntemlerin başarısız kalması halinde, bir mahpusun kendisini veya başkasını yaralamasını veya bir mala zarar vermesini önlemek amacıyla, kurum müdürünün talimatıyla; bu durumda kurum müdürü en az bir kez sağlık görevlisine danışır ve yüksek idari makamlara durumu bildirir.

34. Kısıtlama araçlarının kullanılma tarzı ve yöntemi hakkında hapishane merkezi idaresi karar verir. Bu tür araçlar, kesinlikle gerekli olduğundan daha uzun bir süre kullanılamaz.

Mahpusların bilgilencmeleri ve şikayetleri

35. (1) Girişi yapılan her mahpusa, kendisinin bulunduğu kategorideki mahpuslara uygulanan rejimi düzenleyen kurallar, kurumun disiplin şartları, bilgi edinmek ve şikayette bulunmak için izleyeceği usuller ile hak ve yükümlülüklerini anlaması ve kurumun yaşamına uyum sağlaması için gerekli diğer bütün konularda yazılı olarak bilgi verilir.

(2) Okur-yazar olmayan mahpuslara yukarıdaki bilgiler sözlü olarak anlatılır.

36. (1) Her mahpusa haftanın bir günü, kurumun müdürüne veya müdürü temsil etmeye yetkili bir görevliye taleplerini ve şikayetlerini bildirme imkanı tanınır.

(2) Talepleri ve şikayetleri kurumu teftiş eden müfettişe bildirmek mümkündür. Mahpuslara, müfettişle veya teftiş yapan her hangi bir görevli ile kurum müdürü veya kurum mensubu bir görevlinin hazır bulunmadığı bir ortamda konuşma imkanı tanınır.

(3) Bütün mahpusların, talep ve şikayetlerinin içeriği sansüre tabi tutulmadan gerekli şekliyle hapishane merkez idaresine, yargısal makamlara ve yetkili kılınmış diğer makamlara bu talep ve şikayetlerini bildirmelerine izin verilir.

(4) Açıkça manasız veya temelsiz olmayan bütün talep ve şikayetler hemen ele alınır ve gereksiz biçimde geciktirilmeden yanıtlanır.

Dış dünya ile irtibat kurma

37. Gerekli gözetim altında mahpusların düzenli aralıklarla aileleri ve

yakın arkadaşları ile haberleşmelerine ve ziyaret edilmelerine imkan verilerek onlarla iletişim kurmalarına izin verilir.

38. (1) Yabancı ülke vatandaşı olan mahpusların vatandaşı oldukları ülkenin diplomatik ve konsolosluk temsilcileriyle makul imkanlarla iletişim kurmalarına izin verilir.

(2) Hapsedildikleri ülkede, vatandaşı oldukları Devletin diplomatik veya konsolosluk temsilcisi bulunmayan mahpuslar, mülteciler veya vatansız kimseler, kendilerinin menfaatlerinden sorumlu olan Devletlerin diplomatik temsilcileriyle veya bu durumdaki kimseleri korumakla görevli ulusal veya uluslararası makamlarla aynı imkanlarla iletişim kurmalarına izin verilir.

39. Mahpusların gazete, dergi veya kurumların özel yayınlarını okumaları, radyo dinlemeleri, konferansları veya kurum idaresinin çıkardığı veya denetlediği benzeri araçları izlemeleri sağlanarak, önemli haberler hakkında düzenli olarak bilgi sahibi olmaları sağlanır.

Kitaplık

40. Her kurumda, her kategoriden mahpusların kullanabileceği, kendilerini geliştirici ve eğitici yeterli sayıda kitabın bulunduğu bir kitaplık bulunur. Bu kitaptan tam olarak yararlanmaları için mahpuslar teşvik edilir.

Din

41. (1) Kurumda aynı dine mensup önemli sayıda mahpusun bulunması halinde bir din görevlisi atanır veya seçimi onaylanır. Mahpusların sayısının gerektirmesi ve şartların imkan vermesi halinde, din görevlisinin tam gün çalışması sağlanır.

(2) Birinci fıkraya göre atanan veya onaylanan din görevlisinin düzenli hizmetleri yerine getirmesine ve uygun zamanlarda kendi dinindeki mahpuslarla baş başa görüşmesine izin verilir.

(3) Bir mahpusun din görevlisi ile görüşme talebi reddedilmez. Öte yandan bir mahpusun din görevlisinin kendisini ziyaret etme talebine karşı çıkması halinde, kendisinin bu tutumuna tam olarak saygı gösterilir.

42. Şartlar elverdiği ölçüde her mahpusun kurumda verilen din hizmetlerine katılması ve mensubu bulunduğu mezhebin gerekleri ve ibadetleri ile ilgili dinsel kitapları bulundurması sağlanarak, dinsel ihtiyaçlarını karşılamasına izin verilir.

Mahpusların eşyalarının saklanması

43. (1) Mahpuslara ait olan her türlü para, değerli eşya, giysi ve kurumun tüzüğüne göre kendisinde bulunmasına izin verilmeyen diğer şeyler, mahpusun kuruma girişi ile birlikte güvenliğe alınır. Bu eşyaların envanteri mahpus tarafından imzalanır. Bunların güvenli şartlarda saklanması için gerekli tedbirler alınır.

(2) Mahpusun parasını harcamasına veya eşyasını kurum dışına göndermesine izin verilmesi veya hijyenik nedenlerle giysilerinin imha edilmesi halleri dışında, sahip olduğu bütün eşyaları ve parası, tahliyesi sırasından kendisine geri verilir. Mahpus, kendisine eşyalarının ve parasının geri verildiğini gösteren bir belge imzalar.

(3) Mahpusa verilmesi için gönderilen para ve diğer eşyalar hakkında da aynı işlem yapılır.

(4) Bir mahpusun bir ilacı beraberinde getirmesi halinde, sağlık görevlisi bunların nasıl kullanılacağına karar verir.

Ölüm, hastalık, nakil ve diğerlerinin bildirilmesi

44. (1) Mahpusun ölmesi veya ağır hastalanması veya ciddi biçimde yaralanması, veya ruhsal hastalıklarının tedavisi için başka bir kuruma gönderilmesi halinde, eğer mahpus evli ise eşine veya en yakın akrabasına ve her halü karda, mahpus tarafından daha önce adı verilen kişiye kurum müdürü tarafından haber verilir.

(2) Mahpus, yakın akrabalarının ölümü veya ağır hastalığından haberdar edilir. Yakın akrabasının ölümcül hasta olması durumunda, şartların elvermesi halinde mahpusun bu yakınına tek başına veya kendisine refakat eden biriyle ziyaret etmesine izin verilir.

(3) Her mahpus hapsedildiğini veya başka bir kuruma nakledildiğini hemen ailesine bildirme hakkına sahiptir.

Mahsupların nakli

45. (1) Mahpusların kurumdan götürülmesi veya kuruma getirilmesi sırasında, mümkün olduğu kadar halkın kendilerini görmesinden sakınılır; mahpusların bir saldırıya, merak uyandırmaya ve her hangi bir biçimde ifşa edilmeye karşı korunmaları için gerekli tedbirler alınır.

(2) Mahpusların yeterli hava ve ışıklandırması olmayan bir araçla veya kendilerini fiziksel sıkıntı içinde bırakacak her hangi bir tarzda nakledilmeleri yasaklanır.

(3) Mahpusların nakil masrafları idare tarafından karşılanır ve mahpusların hepsi eşit şartlarda nakledilir.

Kurum personeli

46. (1) Hapishane idaresi her derecedeki personeli dürüstlük, insancılık, mesleki ehliyet ve kurumun yönetimi için gerekli olan çalışmaya şahsen uygunluk gibi kıstasları uygulayarak dikkatlice seçer.

(2) Hapishane idaresi, hem personelin hem de halkın gözünde bu işin büyük öneme sahip sosyal bir hizmet olduğu şeklinde bir kanaati sürekli olarak ayakta tutmaya ve bunu devam ettirmeye çalışır ve halkın bu yönde bilgilendirilmesi amacıyla her türlü uygun araç kullanılır.

(3) Yukarıda belirtilen amaçların yerine getirilmesini sağlamak için, kurum personeli tam gün çalışma esasına göre hapishane görevlileri olarak atanırlar; iyi halleri, meslekte etkinlikleri ve fiziksel kapasitelerine göre memurluk statüleri devam eder. Personel maaşı cazip ve erkekleri ve kadınları geçindirmeye yetecek kadar olur; işten elden edilen gelir ve çalışma şartları, işin niteliğine göre yüksek düzeyde olur.

47. (1) Kurum personeli, yeterli eğitimi almış ve bilgiye sahip kişilerden seçilir.

(2) Göreve başlamadan önce kurum personeline genel ve özel görevleri hakkında eğitim verilir. Personelin teorik ve pratik sınavlardan geçmesi aranır.

(3) Kurum personeli göreve başladıktan sonra ve mesleki kariyerleri boyunca, uygun aralıklarla düzenlenen meslek içi kurslara katılarak, bilgilerini artırır ve mesleki ehliyetlerini yükseltirler.

48. Bütün kurum personeli her zaman mahpuslara örnek olacak tarzda ve saygınlıklarına yaraşır biçimde davranırlar ve görevlerini yerine getirir.

49. (1) Kurumda mümkün olduğu kadar yeterli sayıda psikiyatr, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, öğretmen, meslek eğitimcisi bulundurulur.

(2) Sosyal hizmet uzmanları, öğretmenler ve meslek eğitimcileri daimi statüde çalışırlar; ayrıca yarım gün çalışanlara veya gönüllü çalışanlara da kurumda çalışma imkanı verilir.

50. (1) Kurum müdürü, kurumu idare görevi için şahsiyet, idarecilik, eğitim ve tecrübe bakımından yeterli niteliklere sahip bulunur.

(2) Kurum müdürü zamanının tamamını resmi görevine hasreder. Kurum müdürü yarım gün çalışma esasına göre atanamaz.

(3) Kurum müdürü kurum binasında veya kurumun hemen yakınında bir yerde kalır.

(4) Kurum müdürü iki veya daha fazla kuruma bakmakla görevlendirilmesi halinde, her kurumu sık aralıklarla ziyaret eder. Bu kurumlardan her birinde kurumdan sorumlu bir görevli bulunur.

51. (1) Kurum müdürü, müdür yardımcısı ve diğer kurum personelinin çoğu, kurumdaki mahpusların çoğunluğunun konuştuğu dili konuşur, veya mahpusların büyük çoğunluğunun konuştuğu dili anlar.

(2) Gerektiği her zaman bir çevirmenin yardımından yararlanır.

52. (1) Bir veya daha fazla sağlık görevlisinin tam gün hizmet vermesini gerektirecek kadar büyük olan kurumlarda, sağlık görevlilerinden en az biri kurum binasında veya hemen kurumun yakınında bir yerde kalır.

(2) Diğer kurumlardaki sağlık görevlileri kurumu her gün ziyaret eder ve acil durumlarda hemen müdahale edebilecek kadar yakında otururlar.

53. (1) Hem erkeklerin hem de kadınların bulunduğu kurumlarda kadınlara ayrılan yerler, kadın görevlilerin sorumluluğu altındadır; kurumun bu kısmının anahtarları kadın görevlilerin elinde bulunur.

(2) Bir kadın görevli refakat etmedikçe hiç bir erkek görevli kurumun kadınlara ayrılan bölümüne giremez.

(3) Kadın mahpuslar sadece kadın görevliler tarafından dinlenebilir ve izlenebilir. Ancak bu kural, erkek görevlilerin ve özellikle doktorların ve öğretmenlerin, kurumda veya kurumun kadınlara ayrılmış olan bölümünde mesleki görevlerini yerine getirmelerini engel olmaz.

54. (1) Kurum görevlileri mahpuslarla ilişkileri sırasında meşru müdafaa, kaçma teşebbüsü, yasaya veya hukuki düzenlemelere dayanan bir emre aktif veya pasif direnme halleri dışında zor kullanamazlar. Zora başvuran görevliler kesinlikle gerekli olandan daha fazla zor kullanamazlar; zor kullanmaları halinde olayı derhal kurum yöneticisine bildirirler.

(2) Saldırgan mahpusları tutabilmeleri için hapis hane görevlilerine özel olarak fiziksel eğitim verilir.

(3) Mahpuslarla doğrudan irtibat halinde çalışan görevliler, özel durumlar dışında, silah taşıyamazlar. Ayrıca, silah kullanma konusunda kendilerine eğitim verilmemiş olan görevlilere hiç bir koşulda silah verilmez.

Teftiş

55. Cezaevleri ve bu kurumdaki hizmetler, yetkili bir makam tarafından atanmış vasıflı ve deneyimli müfettişler tarafından düzenli olarak denetlenir. Müfettişlerin görevi, cezaevinin gayelerinin ve ıslah edici işlevlerinin yerine getirmesini göz önünde tutarak, özellikle bu kurumların yürürlükte bulunan yasalara ve hukuki düzenlemelere göre idare edilmesini sağlamaktır.

BÖLÜM II : ÖZEL KATEGORİLERE UYGULANACAK KURALLAR

A. HÜKÜMLÜLER

Yönlendirici prensipler

56. Bundan sonraki yönlendirici prensipler, bu metnin Birinci maddesindeki İlk Tespitlere uygun olarak, ceza kurumlarının yönetim esasını ve gerçekleştirilmeyi amaçladıkları hedefleri göstermek amacıyla tasarlanmıştır.

57. Hapis cezası veya failin dış dünyadan mahrum kalması sonucunu doğuran diğer tedbirler, kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakarak, kendi iradesi ile hareket etme hakkını elinden alan sıkıntı verici bir durumdur. Bu nedenle cezaevi sistemi, geçici olarak haklı görülebilecek ayırmalar veya disiplinin sağlanması dışında, durumun doğasında varolan sıkıntıyı ağırlaştıramaz.

58. Bir hapis cezasının veya özgürlükten yoksun bırakan benzer bir tedbirin amacı ve meşruiyeti toplumu suça karşı korumaktır. Bu amaç ancak, hapislik döneminin mümkün olduğu kadar, suçluya toplum içine geri döndüğü zaman hukuk içinde kalma ve kendi kendini idare edebilme isteğini ve yeteneğini kazandırmak için kullanılmış olması halinde gerçekleşebilir.

59. Bu amacı gerçekleştirmek için, kurum uygun ve kullanılabilir olan her türlü sonuç verici, eğitsel, ahlaki, ruhsal ve diğer güçler ile yardım araçlarını kullanır; kurum bütün bunları mahpusların bireysel olarak ıslah edilme ihtiyaçlarına göre uygulamaya çalışır.

60. (1) Kurumun uyguladığı rejim, mahpusların sorumluluğunu azaltmadan veya insan onuruna gösterilen saygıyı düşürmeden, hapis hane yaşamı ile özgür yaşam arasındaki farkı asgariye indirmeye çalışır.

(2) Cezanın tamamlanmasından önce, mahpusun toplum içindeki yaşama tedrici bir dönüş yapması için gerekli tedbirler alınması arzu edilir. Duruma göre aynı kurum içinde veya uygun başka bir kurumda tahliye öncesi bir rejimin uygulanması suretiyle, polise bırakılmayan ve fakat etkili bir sosyal yardım kurumu ile ilişki halinde bir tür izlemenin yapıldığı isnatlı tahliye yoluyla, bu amacın gerçekleşmesi sağlanabilir.

61. Mahpusların uygulanan ıslah rejimi, kendilerini toplumdan dışlamaya değil ve fakat toplumun bir parçası olmaya devam etmelerini sağlamaya çalışır. Bu nedenle, mahpusların topluma kazandırılma amacıyla kurum görevlilerine yardım etmeleri mümkün olduğu takdirde, toplumsal kuruluşlar da göreve çağrılır. Mahpusun ailesiyle mümkün olan her türlü ilişkisini sağlamak ve geliştirmekle yükümlü olan kurumun sosyal hizmet uzmanları ile ciddi toplumsal kuruluşlar arasında ilişkiler kurulur. Yasaya ve hapis cezasına uygun düştüğü ölçüde, mahpusların kişisel menfaatleri, sosyal güvenlik hakları ve diğer toplumsal menfaatleriyle ilgili haklarını korumak için tedbirler alınır.

62. Kurumdaki sağlık hizmetleri, mahpusun rehabilitasyonunu engelleyen her hangi bir fiziksel veya ruhsal hastalığı veya problemi teşhis ve tedavi etmeye çalışır. Bu amaç için her türlü sıhhi, tıbbi ve psikiyatrik hizmet sağlanır.

63. (1) Bu prensiplerin gerçekleştirilmesi, uygulanacak olan rejimin ferdileştirilmesini, ve bu amaçla mahpusların esnek bir sınıflandırma sistemine tabi tutulmasını gerektirir; bu nedenle her grup, kendilerine uygun muamele gösterebilecek olan kurumlara dağıtılır.

(2) Bu kurumlarda her grup için aynı derecede güvenlik tedbiri bulunması gerekmez. Farklı grupların ihtiyaçlarına göre farklı derecelerde güvenlik tedbiri alınması uygun olur. Kaçmaya karşı hiç bir fiziksel engel getirmeyen ve fakat burada bulunanların öz disiplini esasına dayanan açık kurumlar, dikkatle seçilmiş mahpusların rehabilitasyonu için en uygun şartları sağlar.

(3) Kapalı kurumlardaki mahpusların kendilerine uygulanan rejimin ferdileştirilmesini önlemeyecek sayıda olmaları uygun olur. Bazı

ülkelerde bu tür kurumlardaki mahpus sayısının beş yüzü aşmamasına gerektiği kabul edilmiştir. Açık kurumlarda bu sayı mümkün olduğu kadar daha az olmalıdır.

(4) Öte yandan, gerekli imkanların sağlanamayacağı kadar küçük kurumların bulunması uygun değildir.

64. Mahpusun tahliye edilmesiyle birlikte toplumun görevi sona ermez. Tahliye edilmiş mahpusların kendisine ve kendisine sağlanan toplumsal rehabilitasyona gelebilecek zararları azaltmaya yönelik, etkili bir bakım hizmeti veren resmi veya özel kuruluşlar bulunur.

Uygulanan rejim

65. Hapis cezasına veya benzeri bir tedbire mahkum olan mahpusların ıslahının amacı, ceza süresinin izin verdiği ölçüde bu kimselerde hukuka saygı ve kendilerine yeterli hale gelme isteğinin oluşmasını ve bunları yapmak için uygun duruma gelmelerini sağlamaktır. İslah rejimi, mahpusların öz saygılarını ve sorumluluk duygularını geliştirecek şekilde uygulanır.

66. (1) Bu amacı gerçekleştirmek için, her mahpusun toplumsal geçmişini ve suç sicilini, fiziksel ve ruhsal kapasitesini ve kabiliyetini, şahsi tabiatını, hapis cezasının süresini ve tahliye edildikten sonrası için beklentilerini dikkate alarak, mahpusun bireysel ihtiyaçlarına uygun biçimde, mahpusun bulunduğu ülkede mümkün olduğu takdirde dinsel tedbirler de dahil, eğitimsel, meslek rehberliği ve öğretimi, grup çalışması, iş danışmanlığı, fiziksel gelişme ve morali güçlendirme gibi her türlü uygun vasıta kullanılır.

(2) Mahpusun cezaevine girişinden sonra cezaevi müdürüne, belirli bir uzunlukta ceza almış her mahpus için yukarıdaki fıkrada belirtilen konularda tam bir rapor verilir. Bu tür bir rapor her zaman, mümkün olduğu takdirde psikiyatri alanında tecrübesi olan bir sağlık görevlisinin mahpusun fiziksel ve ruhsal durumu hakkında vereceği bir raporu da içerir.

(3) Raporlar ve konuyla ilgili belgeler şahsi dosyaya konur. Bu dosya günü gününe tutulur; dosyalar ihtiyaç meydana geldiğinde, görevli personel tarafından her an bakılabilecek bir şekilde düzenlenir.

Sınıflandırma ve ferdileştirme

67. Sınıflandırmanın amacı şunlardır:

a) Cezai sicilleri ve kötü karakterleri nedeniyle, başkalarını kötü yönde etkileme ihtimali bulunan mahpusları diğer mahpuslardan ayırmak;

b) Mahpusların sosyal rehabilitasyonu bakımından kendilerine uygulanacak rejimi kolaylaştırmak amacıyla onları sınıflara ayırmak.

68. Farklı sınıflardaki mahpuslara uygulanacak rejim için, mümkün olduğu kadar ayrı kurumlar veya aynı kurumun farklı bölümleri kullanılır.

69. Belirli bir süre cezası bulunan bir mahpusun kuruma girişinin yapılmasından sonra mümkün olan en kısa sürede ve kişiliği hakkında inceleme yapıldıktan sonra, bireysel ihtiyaçları, kapasitesi ve temayülleri doğrultusunda, bu mahpus için bir ıslah programı hazırlanır.

Ayrıcalıklar

70. Mahpusları iyi davranmaya teşvik etmek, sorumluluk duygularını geliştirmek ve kendilerine uygulanan rejimle işbirliği yapmalarını ve bundan yararlanmalarını sağlamak için, her kurumda farklı sınıflardaki mahpuslara uygun bir ayrıcalıklar sistemi ile farklı rejim metotları oluşturulur.

Çalışma

71. (1) Mahpusların çalışması, cefa verici bir tarzda olamaz.

(2) Hapis cezası alan bütün mahpuslardan, sağlık görevlisi tarafından belirlenmiş fiziksel ve ruhsal şartlarına uygun bir işte çalışmaları istenir.

(3) Normal bir çalışma gününde mahpusların aktif olarak çalışmaları için, kendilerine yararlı nitelikte bir iş yaptırılır.

(4) Yaptırılan iş, mümkün olduğu kadar, mahpuslara tahliye edildikten sonra geçimini sağlama yeteneği kazandırır veya bunu artırır.

(5) Mahpusların ve özellikle genç mahpusların kazanç sağlamaları için yararlı olabilecekleri alanlarda kendilerine mesleki eğitim verilir.

(6) Seçilebilecek uygun meslekler arasından ve kurum idaresinin ve kurum disiplin şartlarına uygun olarak, mahpuslara yapmak istedikleri işi seçme imkanı verilir.

72. (1) Mahpusların normal mesleki yaşam şartlarına hazırlanmalarını sağlamak için, kurum içindeki çalışma düzeni ve yöntemi, mümkün olduğu kadar kurum dışındaki çalışma şartlarına benzetilir.

(2) Ancak mahpusların elde ettikleri kazançlar ve kendilerine verilen

mesleki eğitim, kurum içinde belirli bir sektörden mali kazanç sağlama amacına yöneltilemez.

73. (1) Sanayi veya tarım kuruluşunun doğrudan idare tarafından işletilmesi ve özel işletmeciler tarafından işletilmemesi tercih edilir.

(2) Mahpusların idare tarafından işletilmeyen bir işletmede çalıştırılmaları halinde, mahpuslar her zaman kurum personelinin gözetimi altında bulunurlar. Eğer mahpuslar, hükümetin başka bir kuruluşu için çalıştırılmıyorsa, bu tip bir iş normal olarak verilen ücret, mahpusların ürettikleri dikkate alınarak, mahpusları çalıştıran tarafından tam olarak idareye ödenir.

74. (1) Mahpus olmayan işçilerin güvenliğini ve sağlığını korumak için alınan önlemler, aynı oranda bu kurumlarda da alınır.

(2) Mahpusların iş kazası ve meslek hastalıklarından ötürü, mahpus olmayan işçiler için kanunun öngördüğü tazminattan daha az olmayacak oranda bir tazminat alabilmeleri için düzenleme yapılır.

75. (1) Mahpusların günlük ve haftalık çalışma saatleri, mahpus olmayan işçiler için uygulanan yerel kurallar veya gelenekler dikkate alınarak, yasayla veya idari düzenlemelerle belirlenir.

(2) Çalışma süresi, dinlenmek için haftanın bir günü ve mahpusların ıslah ve rehabilitasyonun gereği olarak eğitim ve diğer faaliyetler için yeterli zaman ayrılacak biçimde düzenlenir.

76. (1) Mahpusların çalışmalarına karşılık eşit ücret alabilecekleri bir sistem kurulur.

(2) Kurulan sisteme göre, mahpusların kazançlarından en azından bir kısmını izin verilen maddeleri kullanmak üzere alabilmeleri için harcamalarına ve bir kısmını da ailelerine göndermelerine izin verilir.

(3) Bu sistemde aynı zamanda, mahpusların kazandıklarının bir kısmı, salıverildiklerinde kendilerine geri ödenmek üzere, idare tarafından bir fonda biriktirilir.

Eğitim ve eğlence

77. (1) Bütün mahpuslara kendilerine yarar sağlayacak öğretim ile, dinsel eğitimin verilmesi mümkün olan ülkelerde dinsel eğitim de verilir. Okur-yazar olmayan mahpuslar ile genç mahpusların eğitimi zorunludur, ve idare tarafından bu kişilerin eğitimine özel bir dikkat gösterilir.

(2) Mahpusların eğitimi, salıverildikleri zaman güçlüklerle karşılaşmadan

eğitimlerini sürdürebilmeleri için, mümkün olduğu takdirde, ülkenin eğitim sistemi ile bütünleştirilir.

78. Mahpusların ruhsal ve fiziksel sağlıkları için her kurumda eğlendirici ve kültürel faaliyetler düzenlenir.

Sosyal ilişkiler ve mahpusluk sonrası izleme

79. Mahpusun ve ailesinin yararına olduğu ölçüde, mahpus ile ailesi arasındaki ilişkinin sürdürülmesine ve geliştirilmesine özel bir önem verilir.

80. Mahpusun cezasını çekmeye başlamasından itibaren, tahliye edildikten sonra geleceğini düşünmesi sağlanır ve mahpusun sosyal rehabilitasyonu ile ailesinin menfaatleri için hizmet verebilecek kurum dışındaki kuruluşlar ve kişilerle ilişki kurması için teşvik edilir ve kendisine yardım edilir.

81. (1) Tahliye edilen mahpusların toplumla bütünleşmelerine yardımcı olan resmi veya gayri resmi kurum ve kuruluşlar, tahliye edilen mahpusların, mümkün olduğu kadar ve gerekli olduğu ölçüde, gerekli belgeleri ve kimlik bilgileri edinmelerini, kalabilecekleri uygun bir yere ve gidebilecekleri bir işe sahip olmalarını, iklim ve mevsim şartlarına uygun ve yeterli bir biçimde giyinebilmelerini, hedeflerine ulaşmaları için yeterli imkanlara sahip olmalarını ve tahliye edildikten hemen sonra kendi yaşamlarını sürdürebilmelerini sağlar.

(2) Bu tür kuruluşların yetkili temsilcilerine kuruma girme ve mahpuslarla görüşme imkanı verilir ve mahpusun cezasının başlangıcından itibaren, mahpusun geleceği hakkında kendileriyle görüşme yapılır.

(3) Bu tür kuruluşların gösterdikleri çabalardan en yüksek verimin alınması için, bu kuruluşların faaliyetlerinin merkezileştirilmesi veya koordine edilmesi daha uygun olur.

B. AKIL VE RUH HASTASI OLAN MAHPUSLAR

82. (1) Akıl hastası olduğu tespit edilen kişiler cezaevlerinde tutulamazlar, ve bu kişilerin mümkün olan en kısa süre içinde akıl hastanelerine sevk edilmeleri için gerekli düzenlemeler yapılır.

(2) Diğer ruhsal hastalıklardan veya anormalliklerden şikayetçi olan mahpuslar, uzman tıbbi kurumlarda gözlem altına alınır ve tedavileri yapılır.

(3) Bu tür bir mahpus hapisanede kaldığı sürece, bir sağlık görevlisinin özel olarak gözetimi altında tutulur.

(4) Cezaevlerinin sağlık ve psikiyatri servisleri, bu tür bir tedaviye ihtiyaç duyan diğer mahpusların psikiyatrik tedavilerini de sağlar.

83. Tahliyeden sonra psikiyatrik tedavinin sürdürülmesinin gerekli olması halinde buna devam edilmesi ve sosyal psikiyatrik bakımın sağlanması için ilgili kuruluşlarla birlikte gerekli tedbirler alınır.

C. GÖZALTINDA VEYA TUTUKLU BULUNAN MAHPUSLAR

84. (1) Gözaltına alınan veya haklarında bir suç isnadı olduğu için polis nezaretinde veya tutukevinde (hapishanede) tutulan ve fakat henüz yargılanmamış ve hüküm giymemiş olan kişiler, bundan sonra bu kurullarda “tutuklu” olarak geçecektir.

(2) Hükümlü olmayan mahpusların masum oldukları varsayılır ve kendilerine buna göre muamele yapılır.

(3) Kişi özgürlüğünün korunması için getirilen veya tutuklu bulunanlar bakımından uyulması gereken usulleri belirten kurallar saklı kalmak kaydıyla, bu mahpuslar, aşağıda sadece temel unsurları gösterilen kurullarda tanımlanan özel bir rejimden yararlandırılır.

85. (1) Tutuklu olan mahpuslar, hükümlü mahpuslardan başka bir yerde tutulurlar.

(2) Genç tutuklular, yetişkinlerden ayrı bir yerde ve kural olarak ayrı bir kurumda tutulurlar.

86. Tutuklular, iklim şartları bakımından değişik yerel adetler saklı kalmak kaydıyla, geceleri ayrı odalarda tek başlarına kalırlar.

87. Tutuklular istedikleri takdirde, kurumun düzenine uygun düşecek sınırlar içinde, bedelini kendilerinin ödemeleri koşuluyla yiyeceklerini kurum vasıtasıyla veya aileleri veya arkadaşları aracılığıyla dışarıdan temin edebilirler. Aksi takdirde, kurum idaresi tutukluların yiyeceklerini sağlar.

88. (1) Tutukluların kendi giyeceklerini temiz ve uygun olmaları şartıyla giymelerine izin verilir.

(2) Bir tutuklunun mahpus elbisesi giymesi halinde, kendisine hükümlülerin elbisesinden farklı bir elbise verilir.

89. Tutuklulara her zaman çalışma imkanı sağlanır, ancak çalışmaları şart koşulmaz. Tutuklu çalışırsa, bunun için kendisine ödeme yapılır.

90. Adalet dağıtımının yararına ve kurumun güvenliğine ve düzenine uygun olmak koşuluyla, bedelini kendisinin veya üçüncü bir kişinin

ödemesi halinde, tutukluların kitap, gazete, yazılı materyaller ve diğer meşguliyet araçları temin etmesine izin verilir.

91. Tutukluların, yaptıkları başvurunun makul olması ve giderlerini kendileri karşılamaları halinde, kendi doktorları ve dış hekimleri tarafından ziyaret ve tedavi edilmesine izin verilir.

92. Tutukluların ailelerini, tutulmaları konusunda hemen haberdar edebilmelerine izin verilir, tutukluların aileleri ve arkadaşlarıyla irtibat kurabilmeleri ve adalet dağıtımının yararı ve kurumun güvenliği ve düzeni için gerekli kısıtlama ve denetime tabi olarak, aileleri ve arkadaşları tarafından ziyaret edilebilmeleri için kendilerine her türlü makul kolaylık gösterilir.

93. Tutukluların savunmalarını hazırlayabilmeleri için ücretsiz adli yardım almak üzere başvurmalarına, ve savunmaları konusunda görüşmek üzere avukatı tarafından ziyaret edilmelerine ve hazırladıkları gizli talimatları avukatlarına verebilmelerine imkan tanınır. Bu amaçlar için, tutuklunun istemesi halinde kendisine yazılı materyaller sağlanır. Mahpuslar ile avukatları arasındaki görüşmeler gözle izlenebilir, ancak polislin veya kurum personeli onları dinleyemez.

D. HUKUKİ SEPEPLERLE MAHPUS OLANLAR

94. Kanunun borç nedeniyle hapis cezası öngördüğü, veya bir cezai olmayan başka bir muhakeme sonunda mahkemenin hapis cezasına hükmedebildiği ülkelerde, bu suretle hapsolunan kişiler, hapisliğin güvenliğini ve düzeni sağlamak için gerekli olandan daha fazla ve daha ağır sınırlamalara tabi tutulamaz. Ancak, kendilerinden çalışmalarını istenebilmesi dışında, onlara yapılacak muamele, tutuklu mahpuslardan daha hafif olmayabilir.

E. İSNATSIZ GÖZALTINA ALINAN VEYA TUTULANLAR

95. Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin dokuzuncu maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Birinci Bölümde ve İkinci Bölümün C kısmında sağlanan koruma, haklarında bir suç isnadı olmaksızın gözaltına alınmış veya tutulmuş kişilere de aynı şekilde sağlanır. İkinci Bölümün A kısmının ilgili hükümleri, uygulanmaları halinde nezarete tutulan bu özel kategorideki kişilerin yararına olması ve suçtan başka nedenlerle mahkum edilmiş kişilerin yeniden eğitimine ve rehabilitasyonuna aykırı olmaması halinde bunlara da uygulanır.